



STORTINGET

Innst. 393 S

(2021–2022)

Innstilling til Stortinget
fra kommunal- og forvaltningskomiteen

Dokument 8:198 S (2021–2022)

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Grete Wold, Kari Elisabeth Kaski, Marian Hussein, Kathy Lie og Torgeir Knag Fylkesnes om helhetlig aldersfastsettelse for enslige mindreårige asylsøkere

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

1. Stortinget ber regjeringen gjennomgå praksis fra enkeltsaker med aldersundersøkelser av enslige mindreårige asylsøkere, herunder undersøke om praksis er i tråd med gjeldende regelverk, og om informert og frivillig samtykke er innhentet.
2. Stortinget ber regjeringen iverksette tiltak for å sikre at aldersundersøkelser av enslige mindreårige asylsøkere kun foretas i tilfeller der det er tvil om alder, samt at terskelen for når det er tvil, blir justert, dette for å forhindre at testing blir foretatt der det ikke er strengt nødvendig, jf. forholdsmessighetsprinsippet.
3. Stortinget ber regjeringen igangsette et forskningsprosjekt for å utvikle en metode for psykososiale aldersundersøkelser.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslagene.

Komiteens behandling

Komiteen har i brev av 21. april 2022 til Justis- og beredskapsdepartementet ved statsråd Emilie Enger Mehl bedt om en vurdering av forslagene. Statsrådets uttalelse følger av vedlagte brev av 6. mai 2022. Komiteen har anmodet om og mottatt skriftlige innspill i saken.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Rune Støstad, Siri Gåsemyr Staalesen, Terje Sørvik og lederen Lene Vågslid, fra Høyre, Mudassar Kapur, Anne Kristine Linnestad og Mari Holm Lønseth, fra Senterpartiet, Heidi Greni, Kathrine Kleveland og Kari Mette Prestrud, fra Fremskrittspartiet, Helge André Njåstad og Erlend Wiborg, fra Sosialistisk Venstreparti, Grete Wold, fra Rødt, Tobias Drevland Lund, og fra Venstre, André N. Skjelstad, viser til at i denne innstillingen behandles Dokument 8:198 S (2021–2022) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Grete Wold, Kari Elisabeth Kaski, Marian Hussein, Kathy Lie og Torgeir Knag Fylkesnes om helhetlig aldersfastsettelse for enslige mindreårige asylsøkere.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre, merker seg at forslagsstillerne foreslår at regjeringen skal gjennomgå praksis fra enkeltsaker med aldersundersøkelser av enslige mindreårige asylsøkere, herunder undersøke

om praksis er i tråd med gjeldende regelverk, og om informert og frivillig samtykke er innhentet. Flertallet registrerer at forslagsstillerne også ber regjeringen iverksette tiltak for å sikre at aldersundersøkelser av enslige mindreårige asylsøkere kun foretas i tilfeller der det er tvil om alder, samt at terskelen for når det er tvil, blir justert, dette for å forhindre at testing blir foretatt der det ikke er strengt nødvendig, jf. forholdsmessighetsprinsippet. Flertallet merker seg at forslagsstillerne ber om igangsettelse av et forskningsprosjekt for å utvikle en metode for psykososiale aldersundersøkelser.

Flertallet merker seg at forslagsstillerne kritiserer dagens praksis med aldersundersøkelser av mindreårige enslige asylsøkere. Forslagsstillerne mener det heller bør foretas et forskningsprosjekt for å utvikle en metode for psykososiale aldersundersøkelser som erstatning for dagens aldersundersøkelser ved bruk av røntgen av tann og hånd. Flertallet merker seg at forslagsstillerne støtter seg på en rapport fra 2016, publisert av Norsk organisasjon for asylsøkere (NOAS) og Redd Barna, ved navn «Aldersvurderinger av enslige mindreårige asylsøkere – Over eller under 18?» Flertallet er kjent med at dette er en debatt som har pågått over lengre tid.

Komiteen har mottatt tre skriftlige innspill ved behandlingen av saken. Komiteen viser videre til statsrådets svarbrev.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet støtter ikke forslagene.

Disse medlemmer peker på at dagens rutiner og regelverk allerede danner et godt nok grunnlag for aldersfastsettelse. Disse medlemmer mener det ut fra en samlet vurdering ikke er behov for andre tiltak enn det som brukes av lovgivning i dag. Eventuelt bør en gå motsatt vei av hva forslagsstillerne foreslår, og heller foreslå ytterligere innstramminger.

Når det gjelder representantforslagets punkt 1, mener komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet at det allerede er gode rutiner for oppfølgingen av enslige mindreårige asylsøkere i Norge, og all informasjon om saken, rettigheter m.m. skal formidles på egnet måte med tanke på at de er barn og ikke voksne. Enslige mindreårige asylsøkere får raskt tildelt en representant som skal bistå dem underveis i søknadsprosessen. Gjennom denne representanten blir de informert og orientert om at søker kan unnlate å etterkomme anmodningen, og hvilke konsekvenser dette ev. kan få for saken.

Når det gjelder representantforslagets punkt 2, mener disse medlemmer at det i henhold til utlendingsloven § 88 første ledd kan anmodes om aldersundersøkelser når det i en sak om asyl eller i en sak om oppholdstillatelse ikke er mulig å fastslå med rimelig

sikkerhet at vedkommende er over eller under 18 år. I en del saker vil det ikke være tilstrekkelige opplysninger i saken til at det er mulig å med rimelig sikkerhet kunne fastslå om søker er over eller under 18 år. Det er da viktig at utlendingsmyndighetene har verktøy som kan bidra til å opplyse saken på best mulig måte. Dette er også til den enslige mindreårige asylsøkers beste.

Når det gjelder representantforslagets punkt 3, viser disse medlemmer til at da Avdeling for rettsmedisinske fag overtok det nasjonale ansvaret for de medisinske aldersundersøkelsene, ble det nedsatt en faggruppe som sammen med kunnskapssenteret på Folkehelseinstituttet systematisk gikk igjennom all forskning som er gjort på de mest brukte metodene for aldersvurderinger. Konklusjonen var at det var mest vitenskapelig dokumentasjon på metodene som benyttet utvikling av visdomstenner og hånd/håndrot. Det var med andre ord ingen forskningsmessige indikasjoner på at bruken av en psykologisk test av modenhet for fastsetting av kronologisk alder hos ungdom og unge voksne skulle være en bedre metode enn den man bruker i dag.

Disse medlemmer mener dagens lovgivning best mulig ivaretar barnas interesser ved at men med stor sikkerhet kan fastslå deres alder, slik at søker får den behandlingen vedkommende har krav på. På bakgrunn av dette støtter ikke disse medlemmer forslagene.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre påpeker at behovet for en vurdering av alder ved behandlingen av asylsøknader er av betydning for vurdering av beskyttelsesbehov, opphold på humanitært grunnlag og identitet. Disse medlemmer viser til at feilvurderinger av alder i ytterste konsekvens fører til at barn vurderes som voksne og tvangssendes til hjemlandet i strid med Norges internasjonale forpliktelser. Det er derfor viktig at de metodene man bruker, er så helhetlige og gode som mulig, og at de uansett anvendes med forsiktighet og alltid sett i sammenheng med andre opplysninger i den aktuelle saken.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt viser til FN's retningslinjer om at aldersvurderinger skal være helhetlige og ta hensyn til både den fysiske og psykologiske utviklingen. Psykososiale aldersundersøkelser er ikke i bruk i Norge, men ville kunne bidra til en mer helhetlig aldersfastsettelse. Ved å utvikle verktøy som vurderer alder etter flere indikatorer, vil sannsynligheten for riktig fastsettelse øke og gi en mer korrekt vurdering av asylsøknadene.

Disse medlemmer understreker at BioAlder som metode i dag vektlegges i for stor grad, noe rapporten fra NOAS og Redd Barna underbygger og kritiserer. Metoden er høyst usikker, og det anbefales derfor utvikling av en metode for psykososiale aldersundersøkelser,

slik at man ved å ha to metoder vil kunne gi sikrere resultat og være i tråd med FNs retningslinjer.

Disse medlemmer vil på denne bakgrunn fremme følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen iverksette tiltak for å sikre at aldersundersøkelser av enslige mindreårige asylsøkere kun foretas i tilfeller der det er tvil om alder, samt at terskelen for når det er tvil, blir justert, dette for å forhindre at testing blir foretatt der det ikke er strengt tatt nødvendig, jf. forholdsmessighetsprinsippet.»

«Stortinget ber regjeringen igangsette et forskningsprosjekt for å utvikle en metode for psykososiale aldersundersøkelser.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre og Senterpartiet, viser til statsrådets svarbrev, hvor det blant annet vises til medisinske aldersundersøkelser som viktige og nødvendige verktøy for utlendingsforvaltningen i saker hvor enslige mindreårige asylsøkere ikke har tilstrekkelig dokumentasjon på identiteten og det er tvil om hvorvidt søker er over eller under 18 år. Aldersundersøkelser benyttes kun i saker hvor det ikke er mulig å fastslå med rimelig sikkerhet om utlendingen er over eller under 18 år. Det understrekes at de medisinske aldersundersøkelsene ikke alene avgjør saken, men at resultatet er ett av flere momenter i en konkret helhetsvurdering. Flertallet viser til at dagens metode for aldersundersøkelser er basert på en grundig kunnskapsoppsummering av Avdeling for rettsmedisinske fag ved OUS, hvor denne ble funnet å gi det sikreste aldersestimatet.

Flertallet viser ellers til statsrådets vurdering av de enkelte punktene i representantforslaget og stiller seg bak disse vurderingene.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt støtter forslaget om helhetlig aldersfastsettelse for enslige mindreårige asylsøkere.

Disse medlemmer viser til innspillet fra Vergeforeningen Følgesvennen til forslaget, der de understreker at dagens praksis med alderstesting er svært problematisk og inneholder en stor risiko for feilklassifisering. Disse medlemmer vil videre vise til at Vergeforeningen Følgesvennen påpeker at det er mangel på informert samtykke, noe som også er problematisk. Enslige mindreårige asylsøkere blir, slik praksis er i dag, presentert et samtykkeskjema til aldersundersøkelse under politiregistrering. Dette skjer til tross for at aldersundersøkelse kun skal foretas når det er særlig tvil om hvorvidt søkeren er under eller over 18 år. Disse medlemmer vil understreke at det opplyses i skjemaet om at resultatet av aldersundersøkelsen vil sees i forhold til de øvrige opplysningene om alderen til søker, og at der-

sof søker velger ikke å gjennomføre aldersundersøkelsen, vil dette kunne få betydning for søkerens sak. Det opplyses ikke i skjemaet hva som kan være konsekvensene av undersøkelsen. Disse medlemmer mener at dette neppe kan kvalifisere som et informert samtykke. Dette ble også påpekt av advokatfirmaet Simonsen Vogt Wiig AS i 2015, som på oppdrag fra Utlendingsdirektoratet (UDI) avga en juridisk utredning av samtykke som behandlingsgrunnlag i UDI. Her ble det påpekt at det er krevende å sikre at samtykke er gitt på informert grunnlag, noe som kan medføre at kravene til gyldig samtykke ikke er oppfylt. Disse medlemmer viser til tre minimumskrav som Vergeforeningen mener er nødvendige for at et samtykke skal kunne regnes som informert:

- utfyllende informasjon om hvilke feilmarginer det er på resultatet av testen,
- opplysning om nøyaktig hvor stor vekt UDI legger på denne testen, og
- hvilke konsekvenser et resultat som ikke er i samsvar med oppgitt alder, vil kunne få.

Disse medlemmer vil understreke at feilvurdert alder kan ha store konsekvenser for den enkelte søker. Enslige mindreårige asylsøkere som gruppe er i en særlig sårbar situasjon, og det kan ha store konsekvenser å få feil alder som resultat av alderstestene som benyttes i dag.

Disse medlemmer vil på denne bakgrunn fremme følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide tydelige retningslinjer for hva et informert samtykke til aldersundersøkelse skal innebære, og påse at de relevante myndighetene som møter enslige mindreårige asylsøkere, gir tydelig informasjon, slik at et informert samtykke kan foretas.»

Komiteens medlem fra Venstre støtter en gjennomgang av praksis knyttet til aldersbestemmelse av enslige mindreårige asylsøkere for å kontrollere at praksis er i tråd med regelverket. Det vises i denne sammenheng til at UDIs retningslinje for aldersvurdering ble endret i 2020 og nå åpner for at saksbehandler i større grad kan legge mer vekt på andre momenter enn de medisinske aldersundersøkelsene. Dette bidrar til en mer samlet vurdering av de konkrete opplysningene i den individuelle saken. Dette medlem mener at man i forbindelse med en gjennomgang av praksis bør se til at det ikke gjøres unødvendige undersøkelser, og dessuten at regjeringen bør komme tilbake til Stortinget på egnet måte med resultatene av en slik gjennomgang.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå praksis fra enkeltsaker med aldersundersøkelser av enslige mindreårige asylsøkere, herunder undersøke om praksis er i tråd med gjeldende regelverk og retningslinjer, om det foretas unødvendige undersøkelser, og om informert og frivillig samtykke er innhentet, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen gjennomgå praksis fra enkeltsaker med aldersundersøkelser av enslige mindreårige asylsøkere, herunder undersøke om praksis er i tråd med gjeldende regelverk og retningslinjer, om det foretas unødvendige undersøkelser, og om informert og frivillig samtykke er innhentet, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen iverksette tiltak for å sikre at aldersundersøkelser av enslige mindreårige asylsøkere kun foretas i tilfeller der det er tvil om alder, samt at terskelen for når det er tvil, blir justert, dette for å forhindre at testing blir foretatt der det ikke er strengt tatt nødvendig, jf. forholdsmessighetsprinsippet.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen igangsette et forskningsprosjekt for å utvikle en metode for psykososiale aldersundersøkelser.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen utarbeide tydelige retningslinjer for hva et informert samtykke til aldersundersøkelse skal innebære, og påse at de relevante myndighetene som møter enslige mindreårige asylsøkere gir tydelig informasjon, slik at et informert samtykke kan foretas.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet og Fremskrittspartiet.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:198 S (2021–2022) – Representantforslag fra Stortingsrepresentantene Grete Wold, Kari Elisabeth Kaski, Marian Hussein, Kathy Lie og Torgeir Knag Fylkesnes om helhetlig aldersfastsettelse for enslige mindreårige asylsøkere – vedtas ikke.

Oslo, i kommunal- og forvaltningskomiteen, den 24. mai 2022

Lene Vågslid

leder

Tobias Drevland Lund

ordfører



DET KONGELIGE
JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENT

Justis- og beredskapsministeren

Stortinget - Kommunal- og forvaltningskomiteen
Stortinget
0026 OSLO

Deres ref.

Vår ref.
22/2400 - KIST

Dato
06.05.2022

**Dokument 8:198 S (2021-2022) Representantforslag om helhetlig
aldersfastsettelse for enslige mindreårige asylsøkere**

Jeg viser til brev 21. april 2022, hvor Kommunal- og forvaltningskomiteen ber om min vurdering av representantforslag 8:198 S (2021-2022) fra stortingsrepresentantene Grete Wold, Kari Elisabeth Kaski, Marian Hussein, Kathy Lie og Torgeir Knag Fylkesnes om helhetlig aldersfastsettelse for enslige mindreårige asylsøkere.

Innledende merknad om aldersvurderinger

For å få en oppholdstillatelse i Norge forutsettes det som hovedregel at søkeren kan dokumentere egen identitet, slik at norske myndigheter vet hvem det er som får en tillatelse til å bo og arbeide her. Utlendingsmyndighetene legger i utgangspunktet til grunn de opplysningene søker selv gir om egen identitet, og som kan bekreftes med pass eller andre offisielle reise- eller legitimasjonsdokumenter med tilstrekkelig notoritet, utstedt av myndighetene i hjemlandet. Mange asylsøkere har ikke id-dokumenter med seg. Det gjelder også mange av de enslige mindreårige asylsøkerne. Det er av avgjørende betydning for en riktig og effektiv behandling av utlendingssaker, og for asylinstituttets legitimitet som sådan, at sakene er tilstrekkelig opplyst, og bygger på et korrekt faktisk grunnlag.

Medisinske aldersundersøkelser er et viktig og nødvendig verktøy for utlendingsforvaltningen i saker hvor enslige mindreårige asylsøkere ikke har tilstrekkelig dokumentasjon på identiteten, og det er tvil om søker er over eller under 18 år. Det er svært viktig at barn ikke blir feilvurdert som voksne, og at ikke voksne feilvurderes som barn, slik at barns rettigheter blir respektert. Det er også viktig å

unngå misbruk av systemet, som i stor grad er tillitsbasert. Jeg er kjent med at en del er kritiske til bruken av aldersvurderinger i utlendingssaker, herunder deler av det medisinske fagmiljøet. Per i dag finnes det ingen metode for aldersfastsetting som gir helt sikre svar, men de metodene vi bruker er det beste vi har, og brukes også i flere andre land. Det er viktig å understreke at de medisinske aldersundersøkelsene ikke alene avgjør saken, men at resultatet er ett av flere momenter i en konkret helhetsvurdering.

Det nasjonale ansvaret for medisinske aldersvurderinger av enslige mindreårige asylsøkere har siden 2016 ligget til Avdeling for rettsmedisinske fag ved Oslo universitetssykehus (OUS). Avdelingen for rettsmedisinske fag har etter at de overtok ansvaret gjennomført en systematisk kartlegging av det vitenskapelige grunnlaget for ulike metoder som benyttes til aldersvurderinger. På grunnlag av kunnskapsinnhenting har de utviklet en statistisk beregningsmodell - BioAlder - som UDI bruker i saksbehandlingen sin. Den første versjonen var basert på 20 vitenskapelige publikasjoner og data fra drøyt 14 000 mennesker. Verktøyet skal ha vært det første i sitt slag internasjonalt, og har siden lanseringen i 2017 løpende blitt oppdatert på bakgrunn av nye forskningsdata. BioAlder anvendes slik at den enkelte persons utviklingsstadier vurderes fra røntgenbilder av søkerens hånd og tenner, og sammenliknes med det statistiske grunnlaget i modellen. Modellen gir et *estimat* av søkerens kronologiske aldersspenn, og det er lagt vekt på at BioAlder skal fremstille usikkerheten på en lettfattelig måte for saksbehandleren.

Kommentarer til representantforslaget

1. Stortinget ber regjeringen gjennomgå praksis fra enkeltsaker med aldersundersøkelser av enslige mindreårige asylsøkere, herunder undersøke om praksis er i tråd med gjeldende regelverk, og om informert og frivillig samtykke er innhentet.

Utlendingsloven § 88 sier bl.a. at resultatet av aldersundersøkelsen skal vurderes i forhold til de øvrige opplysningene i saken, og at den det gjelder skal gjøres oppmerksom på at å avslå anmodningen om aldersundersøkelse kan få betydning for vurderingen av saken.

Det er gode rutiner for oppfølgingen av enslige mindreårige asylsøkere i Norge, og all informasjon om saken, rettigheter m.m. skal formidles på egnet måte med tanke på at de er barn og ikke voksne. Enslige mindreårige asylsøkere får raskt tildelt en representant som skal bistå underveis i søknadsprosessen. Dersom det viser seg å være behov for en aldersundersøkelse, vil også dette bli anmodet om på egnet måte. Det blir orientert om at søker kan unnlate å etterkomme anmodningen og hvilke konsekvenser dette ev. kan få for saken. Her vil representanten også bli involvert på tilsvarende måte som for øvrig i asylprosessen. Søker vil sammen med representanten signere et skjema,

hvor det informeres om ordningen med aldersundersøkelser. Det er her også mulig å krysse av på at man ikke ønsker å gjennomføre enn aldersundersøkelse.

Vurdering og fastsettelse av alder vil aldri kun baseres på den medisinske aldersvurderingen alene, men være ett av flere elementer i vurderingen. Den bevismessige betydningen av de medisinske aldersundersøkelsene må, som for alle bevis, avgjøres konkret i den enkelte sak. I de tilfeller der det er gjennomført medisinske aldersundersøkelser, skal UDI ta utgangspunkt i resultatene av undersøkelsene og vurdere disse opp mot de øvrige opplysninger i saken som belyser alder. Elementer i vurderingen er blant annet asylsøkerens egne opplysninger og bevissthet om egen alder, og uttalelser fra personer som har vært i kontakt med søker. Ved tvil om hvorvidt søker er over eller under 18 år, vil tvilen gå i søkerens favør. Det vil si at søker blir vurdert av UDI til å være under 18 år.

Jeg har tillit til at Utlendingsdirektoratet (UDI) gjennomfører aldersundersøkelser i tråd med regelverket, og ser derfor ikke at det er behov for å gjennomgå praksis i disse enkeltsakene.

2. Stortinget ber regjeringen iverksette tiltak for å sikre at aldersundersøkelser av enslige mindreårige asylsøkere kun foretas i tilfeller der det er tvil om alder, samt at terskelen for når det er tvil, blir justert, dette for å forhindre at testing blir foretatt der det ikke er strengt nødvendig, jf. forholdsmessighetsprinsippet.

I henhold til utlendingsloven § 88 første ledd kan det anmodes om aldersundersøkelser når det i en sak om asyl eller i en sak om oppholdstillatelse for et familiemedlem, ikke er mulig å fastslå med *rimelig sikkerhet* om utlendingen er over eller under 18 år.

Den største andelen av enslige mindreårige asylsøkere legger ikke frem identitetsdokumenter. Statistikk fra Utlendingsdirektoratet (UDI) viser at det i perioden 2018-2021 ble gjennomført aldersundersøkelse i litt over halvparten av sakene der søkeren oppga å være enslig mindreårig.

I hvilken grad enslige mindreårige asylsøkere legger frem identitetsdokumenter, avhenger i stor grad av hvilket land de kommer fra og hvilket alderssjikt de tilhører. De som tilhører en yngre aldersgruppe, vil det sjelden knytte seg tvil til om er over eller under 18 år, til tross for at de ikke har fremlagt id-dokumenter. Nasjonalitet og alderssammensetning i gruppen enslige mindreårige, er to forhold som kan endre seg over tid. Andelen saker hvor det blir anmodet om aldersundersøkelser, vil derfor i perioder variere.

I en del saker vil det ikke være tilstrekkelige opplysninger i saken til at det er mulig å med *rimelig sikkerhet* kunne fastslå om søker er over eller under 18 år. Det er da viktig at utlendingsmyndighetene har verktøy som kan bidra til å opplyse saken på best mulig

måte. Dette er også til den enslige mindreårige søkers beste. I tillegg kan det ha svært uheldige konsekvenser dersom en voksen feilaktig blir ansett som barn med tanke på bl.a. mottaksplassering, bosetting, rettigheter mv. Det er vanskelig å se for seg hvilken høyere terskel som eventuelt skulle legges til grunn for å kunne anmode om aldersundersøkelse av en søker, uten at dette ville vanskeliggjøre utlendingsmyndighetenes plikt til å opplyse saken på best mulig måte.

Når det gjelder forholdsmessighetsprinsippet det vises til i forslaget, antar jeg det er belastningen for den antatt mindreårige søkeren som forslagsstillerne har tenkt på. Å gjennomgå en aldersundersøkelse kan oppleves som belastende for søker, men her er det viktig å understreke at det er relativt store barn som ev. blir anmodet om å gjennomføre en slik undersøkelse. Som vist til over er aldersundersøkelsene også viktig for å kunne opplyse saken på best mulig måte der det er få opplysninger å basere alderen til søker på.

Jeg kan ikke se at det er behov for andre tiltak enn de rutinene og det regelverket som allerede danner grunnlag for UDIs anmodning om aldersundersøkelser, der det ikke med rimelig sikkerhet kan fastslås om søker er over eller under 18 år.

3. Stortinget ber regjeringen igangsette et forskningsprosjekt for å utvikle en metode for psykososiale aldersundersøkelser.

Det er viktig at de til enhver tid beste metodene for aldersvurderinger benyttes, og at kvaliteten på undersøkelsene forbedres dersom det er mulig. For å stimulere en slik utvikling, ble det nasjonale ansvaret for medisinske aldersvurderinger lagt til Avdelingen for rettsmedisinske fag, den gang ved Folkehelseinstituttet, nå ved OUS. Avdelingen for rettsmedisinske fag forsker videre på utvikling av molekylærbiologiske metoder for aldersestimering (DNA-metylering). Denne metoden vil i første omgang brukes sammen med undersøkelse av tann og håndrot, og vil etter planen kunne testes ut i 2022.

I bakgrunnsinformasjonen til representantforslaget vises det til rapport fra NOAS og Redd Barna fra 2016 «Aldersvurderinger av enslige mindreårige asylsøkere – over eller under 18 år?» der det anbefales å sette i gang et forskningsprosjekt for å utvikle en metode for psykososiale aldersundersøkelser, blant annet fordi to metoder for å fastsette alder vil gi et sikrere resultat. Jeg viser i den forbindelse til at dagens metode, basert på en grundig kunnskapsoppsummering av Avdeling for rettsmedisinske fag, ble funnet å gi det sikreste aldersestimatet. For øvrig vil jeg vise til at heller ikke en psykososial aldersundersøkelse vil kunne gi klare svar på kronologisk alder. Modenhet er svært individuelt, særlig med tanke på blant annet hva enkelte barn og unge voksne har opplevd før de ankommer Norge.

Da Avdeling for rettsmedisinske fag overtok det nasjonale ansvaret for de medisinske aldersundersøkelsene, ble det nedsatt en faggruppe som sammen med

kunnskapssenteret på Folkehelseinstituttet systematisk gikk igjennom all forskning som er gjort på de mest brukte metodene for aldersvurderinger. Dette førte til fire kunnskapsoppsummeringer, herunder én om psykologiske metoder, da dette er en metode som ofte blir trukket frem i debatten om aldersundersøkelser. Konklusjonen var at det var mest vitenskapelig dokumentasjon på metodene som benyttet utvikling av visdomstenner og hånd/håndrot. Det var med andre ord ingen forskningsmessige indikasjoner på at bruken av psykologisk test av modenhet for fastsetting av kronologisk alder hos ungdom og unge voksne skulle være en bedre metode enn den vi bruker i dag. I forbindelse med en sak for lagmannsretten i 2019, hvor aldersvurderinger var ett av vurderingstemaene, ble det gjennomført en omfattende bevisførsel om medisinske aldersundersøkelser. Også her framkom det at det ikke finnes vitenskapelig dokumenterte systemer for psykososial eller kognitiv testing som kan angi et godt estimat av kronologisk alder.

De medisinske aldersundersøkelsene kan aldri angi nøyaktig hvor gammel en person er, men et statistisk sannsynlig aldersspenn gir utlendingsforvaltningen en objektiv og faglig begrunnet vurdering som kan brukes inn i en konkret helhetsvurdering sammen med det øvrige faktum i saken. Avdeling for rettsmedisinske fag ved OUS har forvaltet oppgaven de fikk i 2016 på en svært god måte og har nedlagt et grundig arbeid med BioAlder, og med den pågående forskningen på DNA som en fremtidig metode for å fastsette alder. De har et bredt internasjonalt engasjement og nettverk som de samarbeider med.

På bakgrunn av dette anbefaler jeg ikke å igangsette noe nytt forskningsprosjekt for å utvikle en metode for psykososiale aldersundersøkelser.

Med hilsen


Emilie Mehl

